

BARANYAI LÁSZLÓ

Bilincsbén

J E L E N E T E K K É T H Á Z A S S Á G B Ó L

II. befejező rész

NYOLCADIK JELENET

Gitta, Lóránt

Gitta

Alíz is megmondta!

Lóránt

Mit mondott meg?!

Gitta

Azt mondta, erkölcstelen vagy, és ilyen emberrel, mint te, nem szabad együtt élni.

Lóránt

Ugyan már, hagyjál. Alíz nem beszél ilyen hülyeségeket.

Gitta

Menj el, és kérdezd meg tőle. Azt mondta, el kell, hogy hagyjalak, már csak a gyerekek miatt is. Nem érdemelsz meg minket. Ártalmas vagy ránk. És hogy nem szabad sokáig húznom az elmenetelt.

Már a nászútonkon, a Mátrában – emlékszel? – fölszedtél egy néptáncos csajt.

Lóránt

Az nem igazi nászút volt, csak annak neveztük. Akkor már együtt voltunk több mint egy éve.

Gitta

És az számít?

A legjobb barátnőimet elcsábítottad.

Lóránt

Ők inkább engem.

Megbeszéltük, hogy ezekből nem csinálunk ügyet – te legalább ugyanannyiszor, de inkább dupla annyiszor basztál félre. Ismered a viccet, amikor a feleség egy bugyit talál a férje zsebében?

Gitta

Jaj, az örökös vicceid!

Lóránt

A feleség benyúl a férje zsebébe. Te szégyentelen! Kié ez a bugyi? Hogy került hozzád?

Úgy, hogy a szomszéd a kezembe nyomta, mert tegnap nála felejtetted.

Gitta

Csakhogy én nem voltam állandóan szerelmes, nem cipeltem őket haza, nem mutattam be neked.

Nézd, én megértelek téged, hogy állandóan csajozol, de nem a pszichológusod vagyok, hanem a feleséged. Mivel anyád úgy bánt veled, ahogy bánt, kielégíthetetlen szeretetvágyban szenvedsz, elmaradt simogatásokat koldulsz reménytelenül.

Lóránt

Azért, mert most van egy pasid, azért vagy ilyen nagylegény? Már meg van neked ágyazva, azt várja, hogy mikor költözöl oda hozzá.

Gitta

Ki beszél itt odaköltözésről? Dehogy költözök. Antallal az egy teljesen más ügy, független tőled. Téged akkor is elhagynálak, ha őt nem ismerném.

Lóránt

Akkor meg a Mihály esete bátorított föl, mert neki bejött a különválás.

Gitta

Semmi közöm hozzá, Mihály az Mihály, én meg én vagyok.

Különben is, nem jött be neki. Hazament. Már rég otthon van Alíz mellett.

Lóránt

Megfutamodott?

Azt hittem, hogy kibírja. Gondolom, szégyenkezve kullogott vissza. Pedig azt mondta, rá sem tud Alízra nézni, viszolyog tőle.

Gitta

Akár viszolygott, akár nem, visszaköltözött. A barátnőjével foglalkozni kellett volna, és ahhoz neki nem volt kedve. A saját ügyeivel se törődött, azokat is mindig Alíz intézte helyette. Összetorlódtak és eltemetéssel fenyegették. Alíz most rendbe rakja őket.

Lóránt

Kinyalja Mihály seggét, téged meg uszít ellenem? Rajtunk veri le az összes megaláztatását, amiben tőle részesül?

Azt kéri számon tőled, amit ő nem mert megtenni.

Hülye csámpás trampli!

Te a divattal foglalkozol – nem zavar, ahogy kinéz?

Gitta nem felel neki.

Mikor akarsz elmenni?

Gitta

Holnap. Estére nyugodtan odahívhatod bármelyik csajodat.

Lóránt

Még szemétkedsz is?

Gitta

Hívhatsz kettőt egyszerre, mostantól fogva azt csinálsz, amit akarsz.

Lóránt

Anyád!

Nekirohan Gittának, az menekülőre fogja.

Gitta

Jaj, ne! Állat!

KILENCEDIK JELENET

Alíz, Mihály

Alíz

Jön. Képzeld Drágám, Gitta írt Németországból. Itt a levél.

Mihály

A te barátnőd. De mondd csak. Mi van vele?

Alíz

Átköltöztek Berlinbe. A lakást már előre letárgyalták. Bábukat tervez, azt írja.

Mihály

Játékokat?

Alíz

Nem; valami színelőadáshoz.

Balázs is hozzáírt pár sort.

Mihály

Mit írt?

Alíz

Nem sokat. Hogy egy ottani ifjúsági csapatban vízilabdázik, nagyon örülnek neki, mert ügyesebb, mint az ottaniak, és hogyha nyáron majd hazajön, kimentek az öblötökbe fürödni.

Ja, és megküldték a versesköteted kefelevonatát. Megnéztem – nem baj?

Mihály

Nem baj. Van valami különleges?

Alíz

Semmi különös.

Már mondtam neked, hogy szeretném, ha az a vers, ami a szép kocsmárosnéről szól, nem lenne benne.

Mihály

Ezt írták?

Alíz

Nem, ezt csak én kérem. Írd meg nekik, hogy kiseded.

Mihály

Már miért szedném ki?

Alíz

Te is tudod. Szemérmetlen.

Mihály

Ha nem lehetne rám ismerni, mármint az átéltségre, akkor is ki akarnád szedetni?

Alíz

Akkor is. Már mondtam: parázna. Egy ablakban könyöklő, kifelé bámuló nővel..?
Nagyon profán. Lejáratod magad vele, Aranyom.

Mihály

Dehogy járatom le. Marad. És kérlek, ne gyötörj többé ezzel.
Lóri tartja a kapcsolatot Balázsékkal?

Alíz

Tartja, persze, tartja. Nemrég volt kint náluk pár napot.

Mihály

Ide viszont nem jön. Már nem is tudom, mióta. Történt valami?

Alíz

Nem tudok semmiről.

Mihály

Valami baja van velünk. Nem tudod?

Alíz

Fogalmam sincsen. Nem hinném. Ránk unt talán.

Nem is gondoltam volna, hogy Gitta hiánya mennyire számít. Nemcsak az, hogy vitt a kocsival ide-oda, hanem ahogy segített. Soha nem tanulta, érezte magától.

Volt egy kislány, aki túlélte. Hosszú haja volt, a szülei akarták, hogy növesse meg. Nagyon büszkék voltak rá. Ez emlékeztette őket arra, hogy kigyógyult a leukémiából; a sugárkezelés alatt neki is teljesen kihullott.

Csak hogy Gitta beszélgetett a lánnyal, és bár az nem mondta, rájött, hogy egyáltalán nem örül a hosszú hajának. Nem akar a betegségére emlékezni. Ezért aztán leült a szülőkkel, akik aztán beleegyeztek, hogy a kislány levágassa a haját.

Mit szólsz?

Mihály

Ne haragudj, dolgozok.

TIZEDIK JELENET

Gitta, Lóránt

Lóránt

A régiségkereskedő pasid? Hogy is hívták?

Gitta

Wolfgang. Már nincs meg. Over.

Lóránt

Pedig olyan normálisnak látszott.

Gitta

Nem bírtam a kis kezitáskáját. Aminek a szarát fogta, és magát a tatyót a hóna alá csapta. Úgy tartotta, mintha béna lenne a keze.

Lóránt

Egy ideig nagy divat volt. Borzettó, úgy hívják.

Gitta

Nálunk nem. Autós táska, az a neve.

Lóránt

Szóval most egyedül.

Gitta

Ja, most egyedül.

Lóránt

Antival dumáltam. Új filmet csinál.

Gitta

Tudom. Ne is mondjad.

Veled mi van?

Lóránt

Semmi különös. Ja! – Zita terhes.

Gitta

Ez komoly?

Lóránt

Ez vérkomoly. Még tudok, úgy látszik.

Ismered a viccet? Kohn rajtakapja a feleségét a segéddel. – Tudtam! Tudtam! – Mire a felesége: – Igen, de ő még mindig tud!

Gitta

Meggondoltad?

Lóránt

Nem nekem kellett meggondolni – egy férfi ilyenkor nem sokat számít. Ő akarta, én csak igent mondtam. De azért örülök neki; tulajdonképpen közös elhatározás.

Gitta

Azért jobban figyelj oda majd rá, mint Balázsra meg Eszterre.

Lóránt

Jó; de nemcsak rajtam múlt... hagyjuk is.

Gitta

Alízzal beszéltem telefonon. Érdeklődött, mi van veled? Miért nem mész hozzájuk? Mihály hiányol.

Lóránt

Jó, majd. Megyek.

Gitta

A múltkor is ezt mondtad. Dehogy mész.

Lóránt

Nézd, ez az én dolgom. Akkor megyek, amikor akarok. Ha nem; nem. Beszéljünk másról.

Gitta

Lassan nem lesz miről beszélniünk. Nincs olyan téma, ami ne lenne kínos neked.

Lóránt

Érdekelne, hogy Alíz mivel tudta visszaédesgetni Mihályt. És hogy hogyan vannak most. Erről nem beszélt neked?

Gitta

Megvannak. Tudom, te annak örültél volna, ha külön maradnak. De nem maradtak.

Lóránt
Ismerted a barátnőjét?

Gitta
Ezt a legutolsót nem ismertem. De a korábbi igen. Egy Csehov-darabban volt benne, amihez én csináltam a ruhákat.

Lóránt
Tudod, milyen jó csaj volt? És rendes is. Szeretette Mihályt. Gyereket akart tőle.

Gitta
Akit én ismertem, az is normális volt. Ő is szerette.
De hiába, mégis otthagyta mindkettőt! Nemcsak őket – valamennyit!

Lóránt
Ez az, amit nem értek. Mindenkit otthagytott, mindig visszament Alízhoz.

TIZENEGYEDIK JELENET

Mihály

Mihály
Az asztal mellett ül, dolgozik. Rosszul lesz, szenved. Megpróbál felállni – nem tud. Leejti a fejét az asztalra, mozdulatlanul ül-fekszik. Felemeli a fejét, megszólal: Nem lesz ez már megírva, soha! Újra leejti a fejét, mozdulatlan.

TIZENKETTEDIK JELENET

Alíz, Lóránt

Alíz
Tulajdonképpen magának kellett volna jelentkeznie, de látja, jelentkeztem én magánál, a hegy Mohamednél, hogy megkérjem: jöjjön már el hozzánk, látogassa meg Mihályt. Egész nap csak ül, ráér, de senki sem nyitja rá az ajtót. Magára meg különösen kíváncsi, míg beszélni tudott, gyakran kérdezte, hogy mi van magával, miért nem jön, megharagudott talán?

Lóránt
Nem haragudtam meg rá, maga is tudja.

Alíz
Hát akkor?

Lóránt
Ír még néha?

Alíz
Mihály?
Nem tud dolgozni már. De úgy látom, nem is hiányzik neki.

Lóránt
Akkor mit csinál egész nap?

Alíz
Jobbára semmit. Elvan magában. A tekintete néha... néha olyan világos, mintha felismerne, és meg akarna szólalni. De ha kérdezem, nem felel. Mintha haragudna rám. A legutolsó szava az volt, azt szinte kiáltotta, hogy „nem írlak meg soha többé!”. Aztán visszasüppedt. Néha a tévé elé ültetem; azt szereti. Vagy színes magazinokat adok neki, azokat lapozgatja. Az emberekre mosolyog. Nem beszél, és abban sem vagyok biztos, hogy mindig mindent meghall. Az a baj, hogy akik régebben kéretlenül

is jöttek, és megzavarták munka közben, most a hívásomra sem látogatják meg. Viszolyognak a vele való találkozástól.

Lóránt

Rendben van, elmegyek. Még a héten.

Alíz

Negyed óra csak. Elég ennyit maradnia. Utána már kifárad, nyugös lesz.

Lóránt

Valamelyik délelött – az megfelelő?

Alíz, szeretnék mondani valamit.

Alíz

Tessék, mondja.

Lóránt

Ha nem keresett volna meg, nem említeném, de ha már így alakult... Mindenhol olvasom, meg hallom, hogy maga a nyilatkozataiban Mihályból hívó embert csinál. Olyant, aki egész életében Istent kereste, és meg is találta. Holott, maga tudja a legjobban, ez nem így van. Ha kereste is, nem lelte sehhol. De nem is nagyon kereste, az ember nem keres olyant, amiről tudja, hogy nincs. Azért mert maga fél a haláltól és megnyugvást talál a mennyországban, nem korrekt posztkatolizálni őt.

Alíz

Azt mondja?

Maga szerint csak úgy elmúlik nyomtalanul, eltűnik a világból? Nincsen „tovább” a számára? Csak azért, mert nincsen leszármazottja? Ha lenne, ha lett volna, az továbbot jelentene?

Lóránt

Alíz, erre nem lehet jót válaszolni. Bármit mondok, ott van az ellenkezője. De hogy Mihály tovább él az írásaiban, az tény. Annak a generációnak, akik mostanra lassan a nagy öregek már, ő adott mintát. És ezek a többieknek, az utánuk következőknek. Mint a piramis: egyre nő, szélesedik az alap.

Alíz

Aztán amikor a piramis szétomlik, mert idővel minden piramis szétomlik, a köveit szerte hordják.

Lóránt

És templomokba építik bele, palotákba, házakba, tovább élnek, tovább hatnak.

Alíz

Meg budikba, istállókba...

Lóránt

Na és?

Miért mondja ezt? A keserűség, hogy elmegy nemsokára? Maga is tudja, hogy nem múlik el nyomtalanul. Ha nem is úgy, ahogy maga gondolja.

Alíz

Akkor eljön? Várhatjuk?

Lóránt

Hogyne. Köszönöm, hogy megkeresett.

TIZENHARMADIK JELENET

Alíz, Mihály

A lógó fejű Mihályt Alíz egy tolokocsiban az asztalhoz navigálja.

Alíz

Így ni, Drágám. Lassan, óvatosan, szépen. *Egy pohár tejet próbál megitatni veled, de az a fejével minduntalan kitér a pohár elől.* Itt a tejecske, megisszuk szépen.

Meg kell inni. Egészséges. *M ellenkezik.*

Na jó! – akkor is megiszod, Kincsem! *Egyik kezével tartja M fejét, és beleerölteti.*

M megrándul, és az asztalra hanyatlik. A lerakja a poharat. Rákiált, majd miután a másik nem reagál, finoman pofont ad neki. Erre sincs reakció.

Kisiet, hallatszik:

Halló! István, Alíz vagyok. Nagy baj van, elájult.

TIZENNEGYEDIK JELENET

Alíz, Gitta

Alíz

Magyarázza: Van egy törvény, úgynevezett egészségügyi törvény, abban egy paragrafus a közeli hozzátartozók jogairól. Nem is a hozzátartozó szó áll benne, hanem cselekvőképes személy, aki a halálos betegségben szenvedő, cselekvőképtelen beteg helyett jogosult visszautasítani az életfenntartó kezeléseket.

Nahát, ezt mintha rólunk írták volna.

Mihálynál megvolt a műtét, amivel a lábát ugyan megmentették – nem kellett levágni! – de utána a tudata már nem tért vissza. Mélykómába esett. Ott ültem mellette – uramisten, hány ilyen esetet láttam nálunk a klinikán! Kapta az infúziót, a transzfúziót, a véralvadásgátlót, a prothrombin-szint meghatározáshoz félóránként vettek tőle vért. A lába megmenekült, de ő maga elveszett. És tudtam, ilyen trombózisos lábakkal mennyi szenvedés vár még rá, míg végre exitál. A szíve tökéletes, az atléta-szív, még sokáig életben tartja.

Elhatároztam, hogy megmentem a gyötrődéstől. Lepakcsoltatom a gépről.

Elmagyaráztam ezt az orvosainak. De azok? Mint a süketek. „A lábát megmentettük. A keringés helyreállt. A beteg él.” A férjem gyilkosa akarok lenni? – nagyjából ez volt a reakciónk. Egyáltalán, hogy képzelem ezt?

El kell mondanom, hogy nem tudták, hogy ki vagyok. Azt sem, hogy Mihály kicsoda. Az egyik legnagyobb magyar író, korszakos gondolkodó. De nagyon tisztességesek voltak így is. Megmutattam nekik az előre kitöltött, aláírt papírt. Hogy amikor még tudatánál volt, rám bízta a döntést. De hiába, semmibe vettek. A műtét sikerült, a beteg él. Viszont én sem engedtem, a kezemben volt a papír. Végre hajlandók voltak hívni egy harmadik orvost.

Az ránézett Mihályra, és azt mondta, rendben van. Ismerte a törvényt, ismerte az eljárást, és ismert minket is, Mihályt, mint író, és engem, mint pszichológust, hospice-szakembert. Tudta, hogy jogomban áll a kezelést visszautasítani. Nem tehettek más, gyorsan összehívtak egy konzíliumot, megfogalmaztak valamit a visszautasításról, aláírtam.

Lepakcsolták, megszűnt az emberkínzás.

Ülök mellette és várok. Várok az életfunkciók leállítására.

Bejön egy nővér és azt mondja: Nem szégyelli magát? Hogy lehet aláírni, hogy beleegyeznek a férje halálába?

Nem törődtem vele. Mintha meg sem hallottam volna.

Ezt az egy nővért leszámítva a kórház személyzete meghatóan rendes volt. Hagyták, hogy ott legyek vele, reggelit hoztak, kérdezték, hogy a tea édes legyen-e.

Ülök mellette, nézem a monitort. Meg az arcát. Az arca nem változik, a szeme behunyva, a légzése egyenletes.

A monitoron a szívhullámok egyszer csak hegyesebbek lesznek, változnak, laposodnak-hegyesednek. A vérnyomás görbéje is változik, azon is hullámok lépnek fel.

De az arcán nem látszik semmi. Nem rezdül, nem mozdul.

Aztán, hosszas küzdelem után a hullámok egyre alacsonyabbak, mind a két görbe kiegyenesedik, két vízszintes vonal. Leállt a szív, nincs vérnyomás.

Az arc változatlan.

Ez az arcmás van előttem ma is.

Utána? Az unokaöcsém, aki bejött közben, virágot hozott, egy magnót zenével, pálinkát poharakkal, gyertyát. Töltöttem – őneki is! – a poharát az ablakon át kislötyintettük a kertbe. Énekelni egyikünk sem tud, a magnó szólt, már nem emlék-

szem, milyen zene. Szép volt a kórháziaktól, hogy hagytak elbúcsúzni, hosszan ülni mellette.

A klinikán, a gyerekekkel, ahol dolgoztam, ugyanez rémes volt. Ha ott volt az anya, amikor meghalt a gyereke, nem engedték, hogy maradjon, aki nem akart eljönni, azt kivezették, volt, akit rángatni kellett.

Gitta

Tudod, Balázs felesége is egy gyerek hospice-ban dolgozik Berlinben. Bevitt, megmutatta. Van ott egy szépen berendezett szoba, a közepén egy alulról hűtött ágy, aki gyerek meghalt, oda fektetik, ott hagyják három napig. És bárki rokon, barát, hozzátartozó bemehet és búcsút vehet tőle. Elengedheti szépen. Azt mondja, egyszer egy egész iskolai osztály jelent meg, az osztálytársai jöttek elbúcsúzni tőle.

A hamvasztáson is ott voltál. Láttál mindent?

Alíz

Már amit ilyenkor látni lehet. A tűzálló ablakon át nézhettem, mi történik ott bent. A röntgenhez hasonlít, ahol csak foltokat és homályos formákat lehet látni. De nem fekete-fehérben, hanem narancs-vörös-arany tűzpirosban.

A hamvakat három dobozban kértem. Egy megy a temetőbe, a szikla sírkő alá, egy ki a nyárilakba, ahol dolgozott, egyet meg kiviszek Triesztbe, és ott a tengerbe szórom.

Gitta

Miért a tengerbe? Miért nem a Dunába?

Alíz

Nem emlékszel rá? Mindig tengerészcsíkos trikóban járt. Vonzódott a vizekhez, és ha már víz, akkor miért ne a tenger? A végtelen?

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

Alíz, Lóránt, Gitta

Gitta és Lóránt bent vannak. Bejön Alíz. Egy urnát hoz, leteszi az asztalra.

Lóránt

Ez mi?

Gitta

Urna, nem látod?

Lóránt
Mihály?

Gitta
Ki más?

Alíz
A krematóriumtól három adagban kértem a hamvakat. Kettő már a helyén van, ez megy a tengerbe. De közben eszembe jutott, hogy a prészához is kellene vinnem belőle; ne csak a szelleméből legyen ott egy rész, hanem a testéből is. Találjanak egy-
másra. Kiszedek ebből egy kicsit.
Jól teszem, ugye?

Gitta
Jól.

Lóránt
Jól.

Alíz
Kár, hogy maga akkor jött, mikor már be kellett vitetnem a kórházba. Nem tudott találkozni velem.

Lóránt
Semmi gond. A lényeg, hogy most itt van.
Szevasz, Mihály!

Alíz
Volt lent az emlékmúzeumban?

Lóránt
Voltam, persze.

Alíz
És te?

Gitta
Eddig nem, de Lóri megígérte, hogy levisz.

Alíz
Tetszik?
Akik látták, azt mondják, a belső terem ugyanolyan, mint a nagyszobánk volt.

Maga szerint?

Lóránt
Igen, ugyanolyan.

Alíz
Alapítottam egy irodalmi egyesület a nevével, díjat hoztam létre, melyet minden évben egy tehetséges fiatal író kap. A szülőházára emléktábla került. Amit lehetett, megtettem. Most már nem trappolok tovább.

Egy dolgom még van.

Megkeresem azokat a nőket, akikhez mély vonzalom fűzte. Három ilyen volt. Mondják el, mit találtak benne, s ő mit bennük. Mi az, amit ők meg tudtak adni neki, én meg nem.

Lóránt
Alíz, ez nem normális dolog. Ilyenről nem is hallottam. Végülis mindig visszatért magához. Otthagytá őket!

Gitta
Már miért ne lenne normális?
Minden normális, ha komolyan veszi az ember.

Alíz
Egyik sem szült neki gyereket. Ha bármelyik szült volna, engem elhagy, és lehorgonyozik mellette.
Én is akartam gyereket, persze, hányszor álmodtam, hogy terhes vagyok, de mindannyiszor álom volt csak. Soha nem estem teherbe.

Gitta
De hát a könyvedben, amiben erről írtál, az áll, hogy a háború után háromszor is úgynevezett mélysugárzást kaptál, és emiatt sterilé váltál. Hashártyagyulladásod volt, a professzor kijelentette, hogy ezzel a hassal nem lehet szülni, és röntgenbesugárzást adott rá.

Alíz
Olvasd el figyelmesen. A sugárkezelést leállítottam. A könyvben nem azt írom, hogy a besugárzások sterilé tettek, hanem hogy majdnem sterilé tettek. Ami nagy különbség. Aztán, bár később is betegeskedtem még, felgyógyultam, semmi rendelkezés, semmi szervi hiba nem volt bennem, és valószínűleg szülni is tudtam volna, ha teherbe esek.

TIZENHATODIK JELENET

Gitta, Lóránt

Lóránt bent van, Gitta bejön

Gitta
Szerbusz.

Lóránt
Szerbusz.
Hogy utaztál?

Gitta
Jól. Kényelmesen. A taxi a reptérig tovább tartott, mint maga a repülés.
A temetés? Milyen volt?

Lóránt
Semmi különös. Ahogy lenni szokott: tömeg, parádés kocsi, beszédek. Valaki azt mondta, hogy olyanok voltak, mint két nagyvad. Mármost ő meg Mihály. Csakhogy azt elfelejtette mondani, hogy nem két oroszlán vagy két tigris, hanem egy tigris meg egy oroszlán – ugyanabba a ketrecbe zárva. Az egyik így, a másik meg úgy...

Gitta
Na jó... Veletek? Van valami érdekes?

Lóránt
Semmi különös. Lea idén iskolába ment.
Balázsék?

Gitta
Náluk is minden rendben. Paula már másodikos. A kicsi meg óvodás lett.

Lóránt
Ki viszi őket reggelente? Balázs?

Gitta
Igen, ő. És nálatok?

Lóránt
Többnyire én. Férfisors.

Gitta

A sok fiatal apuka meg anyuka között nem nézel hülyén ki?

Lóránt

Legalább megjegyzik, hogy ki az apja. De nagypapák is járnak. Úgyhogy nem feltűnő.

Van most valakid?

Gitta

Nincs senki. Fogalmad sincs milyen kényelmes egyedül.

Lóránt

Kérdeznék valamit.

Mikor leléptél, és én megkérdeztem tőled, hogy tőlem egyből az Antihoz mész-e lakni, és te azt felelted, hogy nem – az akkor igaz volt? Azt mondtad: annak, hogy elhagysz, nincs köze hozzá.

Gitta

Már nem emlékszem. De alighanem nem mondtam igazat. Már aznap este nála aludhattam. Nem akartalak még jobban tönkre tenni.

Lóránt

Tudod, volt időm... rájöttem, hogy nem a félrebaszásaim, és talán nem is Anti, hanem az önállósodási vágyad miatt léptél le tőlem. Emancipációs görcs, nem ilyen szépen mondván. Senki mellett nem volt elég jó neked. Mi lett vele is? Lapát! És a többiek? Vagy te hagytad ott őket, vagy ők téged. A gyerekek miatt – még mindig azt mondom – velem lett volna a legtöbb esélyed.

Gitta

Azt elfelejtetted, hogy az utolsó napon...

Lóránt

Az a megverés nagyon kapóra jött neked. Úgyesen kiprovokáltad. Megvolt az ürügyed a világ előtt.

Gitta

Megverés? Leütöttél! Kórházba kerültem!

Lóránt

Ugyan! A látlelet kellett neked, hogy legyen ütőkártya a kezvedben. Ürügy, hogy elhagyhassál. De már addig is: minden tettemben, gondolatomban hibát találtál. Egy undorító féreg voltam, akinek megszületnie is kár volt. Én meg, amilyen hülye vol-

tam, elkezdtem vádolni, marni magamat. Hogy talán mégis neked van igazad. Teljesen kiborultam. A kulcsaimat sosem találtam, a telefonszámokat, a számlaszámomat elfelejtettem, teljesen elbizonytalanodtam. Egy kripli lett belőlem.

És mindezt kinek köszönhetem? Alízna, a bölcs, az okos nagyasszonynak, aki ha valamit, tanácsot nagyon tudott adni.

Csakhogy – tudod – amikor az embert megfosztják a gyerekeitől, hiba illet tanácsolni. Nemhogy hiba; bűn. Galádság. Éppen az ő egyik könyvében olvastam, hogy az orvos sem mondhatja el a halálosan beteg gyerek szüleinek, hogy meg fog halni. Ha rákérdeneznek, akkor sem. Sumákolni kell valamit, hogy pislákoljon legalább némi remény. Hogy meg volt sértődve, hogy mikor Mihály véletlenül fagyállót ivott, az orvos azt mondta neki, hogy hagyja őt békén, dunsztja sincsen, életben marad-e vagy sem?

Lehet illet mondani, panaszkodott, de nem ilyen embertelenül.

A mi házasságunk is halálos beteg volt, de ha ő nem ugyanolyan embertelen, mint az az orvos, talán meg lehetett volna menteni.

Gitta

Ha akkor nem megyek el, azóta is marakodunk. Te nem találkozol össze Zitával, nem születik meg Lea, úgyhogy elvileg csak hálás lehetsz neki, hogy azt tanácsolta, váljunk el.

Lóránt

Én? Hálás? Egy ilyennek?! Nem volt gyereke, fingja sem volt, milyen az, ha valakinek van! És az ilyen ad gyerek-ügyben tanácsot! Hagy el kell venni őket tőlem! Egyszer kérdezted, miért nem járok hozzájuk. Hát itt van – ezért! Évekig rá se bírtam nézni az álszent képére.

Gitta

Mindig hagytam, hogy akkor legyél a gyerekekkel, akkor vidd el őket, amikor akarod!

Lóránt

Akkor még nem tudhattam, mi lesz!

Főzni se tudott! Csinálta a rettenetes egytálétel kajáit. Tudod mit tett velük Mihály? Átvitte az erdőbe, lerakta, másnap reggelre tisztára volt nyalva a tányér. Valamilyen görény vagy róka, de az is lehet, hogy kóbor kutya járt rá. Szalonnát ettünk meg rántottát sütöttünk inkább helyette. Pár darab héj mindig beleesett, de ki nem szarta le?

Tele volt a töke Alízzal, na.

Talán valamikor fiatalkorában szerette, de aztán már csak házvezetőnek használta; olyannak, akit, ha nincs jobb, meg is lehet dugni. Szerelem?! Hol találsz egy szót is a

könyveiben olyan szerelemről, amilyenről Alíz hadovál? A Sólomtelep-ben pontosan megírja: a főhős csak használja a nőt, aki ott van.

Író volt – érted? – író, aki nem édelegni, hanem írni akart.

Gitta

De végig kitartott mellette!

Lóránt

Dehogy tartott ki! Amikor csak tudott, lelépett. Otthagyta.

Gitta

Mindig visszament! És a végén már vele is maradt.

Lóránt

Ugyan, hova mehetett volna? Kihez mehetett volna? Abban az állapotában!

Gitta

Akár vele volt éppen, akár nem, meghatározta az életét. Éppen te írtál egy hosszú tanulmányt, hogy minden írásának a hőstét Alizról mintázta. Olyan regénye is van, amelyben a narrátor, meg a főszereplő is ő.

És ha gyereke született volna?

Lóránt

Látod, ezt nem tudom.

Lehet, hogy csodálatos apa lett volna, aki mindent a gyerekeknek rendel alá, eteti, fürdeti, hozza-viszi, és az írást közben hanyagolja, de az is lehet, hogy csak megsimogatja néha a buksi fejét, de amúgy nem nagyon törődik vele. Ráhagyja a nőre, aki szülte neki, ő meg húz vissza dolgozni.

De hogy a kettő együtt nem ment volna, az biztos.

Ha így vesszük, nem is baj, hogy nem lett gyereke.

Gitta

Figyelj; Alíz azt állította ugyebár, hogy nem rajta, meg a szeretőkön múlt a dolog, hanem magán Mihályon?

Lóránt

A gyerekcsinálásra gondolsz?

Gitta

Arra, hát.

Lóránt
Alíz ezt így nem mondta...

Gitta
De hát ez derül ki belőle!
És ezt Mihály tudta magáról?

Lóránt
Erről soha nem beszéltem veled, de szerintem eszébe nem jutott ilyesmi. Hiszen azért próbálkozott mindig más nővel.

Gitta
Hát ez az! Pont ez az!
Nem azért – mint ahogy mondd – próbálkozott mindig már nővel, mert a vére vitte, hanem mert utódod akart nemzeni. Gyerek kellett neki, mindenáron! Alízzal nem jött össze, megpróbálkozott hát mással, másokkal.

Lóránt
Csakhogy azokkal se.
Egy álom, egy illúzió áldozata volt.

Gitta
És Alíz, meg a barátnők? Ők nem áldozatok?

Lóránt
Akkor ez egy igazi görög tragédia, ahol egytől egyig mindenki rábaszik. Ráadásul mi még a karként is működünk, pedig a kar általában megússza.
A kar egyik tagjának – jelentem – lenne még egy kérdése.

Gitta
Kérdezz.

Lóránt
Szerinted Alíz tudta, hogy Mihály nem tudja? Mármost hogy fogalma sincs, hogy ő maga a hunyó?

Gitta
Ha tudta is, nem akarta megszegyenyíteni. Nem olvasta a fejére, nem akarta összetörni a férfiúi önbecsülését. Meg talán attól is félt, hogyha megmondja, örökre elriasztja.

Lóránt

Az utóbbi az igaz! Maga mellett akarta tartani, mindenáron. Hogy irányíthassa, egzecírozathassa.

Gitta

Abbahagyhatnád végre. Egyfolytában csak szidod, simföled. Halottról jót, vagy semmit.

Lóránt

Pont fordítva: Halottról vagy rosszat, vagy semmit. Akkor áll tisztán előtted. Van Mihálynak egy verse: az Óda a végső csendhez. Ismered?

Gitta

Nem.

Lóránt

Musztángról ír benne, akit farkasok támadnak meg, s mikor rájön, hogy nincs ellenük esélye, feladja az egyenlőtlen küzdelmet, megáll, s fejét leszegve már csak a belső csendre figyel. Ennél pontosabban kevesen fogalmazták meg a saját várható halálukat. De nemcsak a halála előtt, már korábban is meg akart néha állni. Nem végleg, csak éppen levegőt venni, megpihenni. Csakhogy Alíz nem hagyta. „Drágám, csak nem? Neked kötelességeid vannak, Egyetlenem! Írnod kell! Dolgoznod!”

Úzte, hajtotta tovább.

Nem volt egy őszinte szava, mindig hamiskodott. Hogy mindig fényben ragyogjon. Nem azt mondom, hogy nem volt jó ember, ettől még lehetett volna.

Gitta

Fogalma sem volt, hogy így vélekedsz róla, szeretett téged. Megjátzottad magad.

Lóránt

Nem játszottam meg, csak kerültem a kényes témákat.

Tudod; Mihálynak a síremléket Bodméri Pityu csinálta. Volt neki egy hatalmas süttöi márványtömbje, tulajdonképpen egy szikla, szóltam Alíznek, jöjjön le, nézze meg.

És akkor rárakatta a Pityuval, nagy bronzbetűkkel, hogy „Új útra hívott az Úr”.

Én meg mondtam neki: Alíz, ezt hogy gondolja? Mihály abszolút mértékben ateista volt, ő tudta, hogy a halállal neki vége van. Ha valami megmarad belőle, azok az írásai.

Gitta

Na és?

Lóránt

Akkor azt felelte, hogy igazam van, belátja. De a feliratot csak felrakatta. És a könyveiben is megpróbálta úgy beállítani őt, mint akinek a hajója befutott a vallás biztonságos kikötőjébe.

Egy darabig arra gondoltam, hogy egyszer, mikor senki sem jár arra, lefeszítem a betűket. Láttam, hogy a Pista hogyan rögzítette oda őket – nem lett volna nagy kunszt.

De aztán hogy ő is meghalt, ő is ott van, már mindegy. Ha neki ez megnyugtató, akkor nyugodtan kezdődjön most neki minden.

És tudod, miért volt olyan megjátós?

Gitta

Milyen?

Lóránt

Megjátós...

Hamis. Szépelgő. Mindenben mindig a legjobb, legtökéletesebb. Letörülhetetlen Mona lisa-i negéd az arcán.

Gitta

Micsoda?!

Lóránt

Negéd. Negédesség, bájvigyor... ha ezt kérdezed.

Gitta

Ne kezd újra!

Lóránt

Nem kezdem, ez most megállapítás csak. Tény. Harag, ellenérzés nélkül. Én az ő híres mosolyának a titkát próbálom megfejteni.

Gitta

Miért volt ilyen?

Lóránt

Beleragadt abba a szerepbe, amibe a háborúban belekerült.

Gitta

Miféle szerepbe? A megerőszkolt nő szerepébe? Arra gondolsz? Akinél az orosz katonák zsebórával mérték, hogy kinek mennyi ideje van még hátra? És ha nem lépett ki? Ha egy ilyen szerepből nem lehet csak úgy kilépni? Hány nő követett el öngyilkosságot utána?

Lóránt

Nem erről van. Ezt valószínűleg lerendezte magában. Nyilván nem könnyen, de lerendezte. És aztán – egyébként ez egy nagyon bátor és becsületes tett volt – megírta a könyvében. Hogy más nők is szembenézhesenek azzal, hogy ami történt velük, az nem az ő bűnük, és emelt fővel járhassanak újra. Csakhogy attól kezdve mindenki úgy tekintett rá, hogy na, itt ez a nő, akit halálba keféltek, és ezt nem szégyellte megírni. Még akik felnéztek rá, hogy közzé meri tenni, azok is másként álltak hozzá. És ez a másként hozzáállás, ez a furcsállkodó méregetés váltotta ki belőle a megjátszási reakciót. Hogy rajtam, kéremszépen, nincs mit bámulni. Már rég túl vagyok rajta. Lerendeztem magamban. Megbocsátottam, és – tessék nézni – lehet utána is ilyennek, ilyen hibátlannak, ilyen szuper-lénynek lenni.

Gitta

És ez olyan nagy bűn? De tételezzük fel, hogy így volt. Ha ilyen világosan látod, akkor te is megteheted, hogy bocsánatot adsz neki. Békülj meg vele. Látod, Mihály is megbékült.

Lóránt

Annyira, amennyire ő, én is hajlandó vagyok.

Gitta

Az nekem bőven elég. És ami a lényeg: neki is.

Lóránt
Azt mondod?

Gitta
Azt.

Lóránt
Hát akkor... kedves Alíz... bocsánatot kérek magától. Belátom, sokszor igaztalan, türelmetlen és indulatos voltam. Meg tud bocsátani?

Gitta
Alíz szerepében. Persze, hogy meg tudok. Tudom, hogy nemcsak Mihályt szerette, hanem engem is.

Lóránt
Ezt feleli? Tényleg?

Gitta
Már saját magaként: Ezt mondja, igen. Békülj ki vele.

Lóránt
Jó, kibékülök. *Elfordul, hallgat.*

Gitta
Mi van?

Lóránt
Semmi.

Gitta
Bógsz?

Lóránt
Nem.

Gitta
Hanem?

Lóránt
Békülök, nem látod? Idő kell hozzá.
Meglesz!